משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר זרעים

ברטנורא על משנה ביכורים

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה ביכורים

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-ביכורים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה ט 6
משנה י 6
משנה יא 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 10
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 10
משנה ט 10
משנה י 11
משנה יא 11
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 14
משנה ט 14
משנה י 14
משנה יא 14
משנה יב 14
פרק ד 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 16
משנה ה 16

פרק א

משנה א

יֵשׁ מְבִיאִין בִּכּוּרִים וְקוֹרִין. מִקְרָא בִּכּוּרִים, מֵאֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה:

וְהַבְּרִיךְ לְתוֹךְ שֶׁל יָחִיד. שֶׁחָפַר גֶּמָא וְהִטְמִין יְחוּר שֶׁל אִילָן בְּתוֹכָהּ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר, וְהוֹצִיא רֹאשׁ הַיְּחוּר לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵרוֹ אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְכֵן אִם הִנְטִיעָה עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהוֹצִיא רֹאשׁ הַיְּחוּר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֵינוֹ מֵבִיא, כְּדִמְפָרֵשׁ בְּסָמוּךְ, לְפִי שֶׁאֵין כָּל הַגִּדּוּלִים מֵאֲדָמָתוֹ:

וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד אוֹ דֶרֶךְ הָרַבִּים בָּאָמְצַע. כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי גִנּוֹת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַדְּרָכִים, אֵינוֹ מֵבִיא, שֶׁאֵין כָּל הַגִּדּוּלִים מֵאֲדָמָתוֹ:

כָּזֶה מֵבִיא. כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים כְּשֶׁאֵינוֹ מַזִּיק לָרַבִּים כְּלוּם, אַדְמָתְךָ קָרִינַן בֵּיהּ. וּמִכָּל מָקוֹם סָבַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמֵּבִיא אֵינוֹ קוֹרֵא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ב

הָאֲרִיסִין. מְקַבְּלִין אֶת הַשָּׂדֶה לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ:

חֲכִירוֹת. מְקַבֵּל אֶת הַשָּׂדֶה בְּדָבָר קָצוּב, כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִים לְשָׁנָה, בֵּין שֶׁהִיא עוֹשָׂה הַרְבֵּה בֵּין שֶׁהִיא עוֹשָׂה מְעַט:

סְקָרִיקוֹן. הוֹרֵג נְפָשׁוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ קַרְקַע כְּדֵי שֶׁלֹּא יַהַרְגֶנּוּ. וּלְשׁוֹן סְקָרִיקוֹן שָׂא קַרְקַע וַהֲנִיחֵנִי. וְאַף עַל גַּב דְּיָהֵיב לֵיהּ לְפִי שָׁעָה, לֹא מָחִיל לֵיהּ, דְּסָבַר הָאִידָנָא לִשְׁקוֹל וּלְמָחַר תְּבַעְנָא לֵיהּ בְּדִינָא:

משנה ג

אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין. דִּכְתִיב (דברים כו) מֵרֵאשִׁית, וְלֹא כָּל רֵאשִׁית, שֶׁאֵין כָּל הַפֵּרוֹת חַיָּבִים בַּבִּכּוּרִים אֶלָּא שִׁבְעַת הַמִּינִין שֶׁנִּשְׁתַּבְּחָה בָּהֶן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגוֹ', וּדְבָשׁ הוּא דְּבַשׁ תְּמָרִים:

מִתְּמָרִים שֶׁבָּהָרִים וּפֵרוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים. לְפִי שֶׁהֵן גְּרוּעִין:

וְלֹא מִזֵּיתֵי שֶׁמֶן שֶׁאֵינָם מִן הַמֻּבְחָר. דִּכְתִיב (שם ט) זֵית שֶׁמֶן, זֵית אֲגוֹרִי, שֶׁבָּאִים עָלָיו גְּשָׁמִים וְהוּא אוֹגֵר שַׁמְנוֹ לְתוֹכוֹ, וְהוּא מֻבְחָר וּמְשֻׁבָּח:

אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים קֹדֶם לָעֲצֶרֶת. דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁמְּבִיאִין בָּעֲצֶרֶת אִקְּרוּ בִּכּוּרִים (ויקרא כג), וְהֵם מַתִּירִין הֶחָדָשׁ בַּמִּקְדָּשׁ:

משנה ד

שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ. שֶׁאֵין אֲבוֹתָיו מִיִּשְׂרָאֵל, וְהַגֵּרִים לֹא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ. וְרַמְבַּ"ם כָּתַב שֶׁאֵין הֲלָכָה כְּמִשְׁנָה זוֹ, אֶלָּא הַגֵּר מֵביא וְקוֹרֵא, וּמְצִי לְמֵימַר לַאֲבוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ, מִפְּנֵי שֶׁהָאָרֶץ נִתְּנָה לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָב לַגֵּרִים כְּמוֹ לְיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב (בראשית יז) כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ, וְדָרְשִׁינַן בֵּיהּ [בְּרָכוֹת יג.] לְשֶׁעָבַר הָיִיתָ אָב לְאָרָם עַכְשָׁיו אַתָּה אָב לְכָל הָעוֹלָם. וְכֵן כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל, בֵּין בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ בֵּין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֲפִלּוּ אֵין אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל:

משנה ה

לֹא תַנְשֶׁא לַכָּהֲנָה. דִּכְתִיב (יחזקאל מד) מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ לָהֶם נָשִׁים, [וּכְשֶׁאִמָּהּ] מִיִּשְׂרָאֵל קְרֵינָא בָּהּ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, דְּמַשְׁמַע וַאֲפִלּוּ מִקְצַת זֶרַע. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אִם נָשָׂא אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וּבָנֶיהָ כְּשֵׁרִים אֲפִלּוּ לִהְיוֹת כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים:

הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס. הַמְמֻנֶּה עַל הַיְתוֹמִים, בֵּין שֶׁמִּנּוּהוּ בֵּית דִּין בֵּין שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים. אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אֲבִי הַקְּטַנִּים, בְּלָשׁוֹן רוֹמִי קוֹרִין לְאָב פאטי"ר וְלִקְטַנִּים פו"ס:

וְהַשָּׁלִיחַ. שֶׁלִּקְּטָן מִתְּחִלָּה לְשָׁלְחָן בְּיַד אַחֵר, אָז מָצֵי לְמִשְׁלְחִינְהוּ, אֲבָל לִקְּטָן לַהֲבִיאָן הוּא עַצְמוֹ לֹא מָצֵי לְמִשְׁלְחִינְהוּ, שֶׁכָּל בִּכּוּרִים שֶׁנִּרְאוּ לִקְרִיאָה אֵינָן נִתָּנִים אֶלָּא בִּקְרִיאָה:

וְהָאִשָּׁה. אֲבָל אִם יֵשׁ לָהּ בַּעַל, בַּעֲלָהּ מֵביא וְקוֹרֵא, דִּכְתִיב (דברים כו) אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ, מִלַּמֵּד שֶׁאָדָם מֵביא בִּכּוּרֵי אִשְׁתּוֹ וְקוֹרֵא:

שֶׁאֵין יְכוֹלִין לוֹמַר אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי. שֶׁלֹּא נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ לַנְּקֵבוֹת. וּכְתִיב (במדבר כו) אִישׁ לְפִי פְקֻדָיו, עַד שֶׁיִּהְיֶה וַדַּאי אִישׁ:

משנה ו

מֵביא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. מְסַפְּקָא לֵיהּ לְתַנָּא קַמָּא אִי קָנָה קַרְקַע אִי לֹא, הִלְכָּךְ מֵביא מְסָפֵק וְאֵינוֹ קוֹרֵא מְסָפֵק. וְדָוְקָא שְׁתֵּי אִילָנוֹת, אֲבָל שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת כֵּלֵי עַלְמָא מוֹדוּ דְּקָנָה קַרְקַע וּמֵביא וְקוֹרֵא, כְּדִתְנַן בְּסוֹף פִּרְקִין:

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מֵביא וְקוֹרֵא. דְּסָבַר הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת נַמִּי קָנָה קַרְקַע שֶׁתַּחְתֵּיהֶם וְחוּצָה לָהֶם כְּמִלֹּא אוֹרֶה וְסַלּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

יָבֵשׁ הַמַּעְיָן. שֶׁהָאִילָן חַי וְגָדֵל מִמֶּנּוּ:

וְנִקְצַץ הָאִילָן. וְהוּא שֶׁיָּבֵשׁ וְנִקְצַץ קֹדֶם שֶׁהִפְרִישׁ בִּכּוּרִים, אֲבָל אִם הִפְרִישׁ קֹדֶם, הוֹאִיל וְנִרְאוּ לִקְרִיאָה וְנִדְחוּ, יֵרָקְבוּ:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מֵבִיא וְקוֹרֵא. כֵּיוָן שֶׁהַקַּרְקַע קַיָּם לֹא חָיֵשׁ לְאֵילָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

מִן הֶחָג וְעַד חֲנֻכָּה מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת בִּכּוּרִים (דברים כו) וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב, אֵין קְרִיאָה אֶלָּא בִּזְמַן שִׂמְחָה, מֵעֲצֶרֶת וְעַד הֶחָג, שֶׁאָדָם מְלַקֵּט תְּבוּאָתוֹ וּפֵרוֹתָיו וְשָׂמֵחַ בָּהֶם. וּמֵהֶחָג וְאֵילָךְ, אַף עַל פִּי שֶׁהַרְבֵּה פֵּרוֹת נִלְקָטִים עַד חֲנֻכָּה, מִכָּל מָקוֹם שִׂמְחַת אוֹתָהּ שָׁנָה כְּבָר נִגְמְרָה בֶּחָג, הִלְכָּךְ מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. וּמֵחֲנֻכָּה וְאֵילָךְ אֵינוֹ מֵבִיא כְּלָל, דִּכְתִיב (דברים כו) אֲשֶׁר תְּבִיא מֵאַרְצְךָ, כָּל זְמַן שֶׁמְּצוּיִין בְּאַרְצְךָ, וְעַד חֲנֻכָּה הֵן מְצוּיִין:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מֵבִיא וְקוֹרֵא. דִּלְא דָרֵישׁ וְשָׂמַחְתָּ בִּזְמַן שִׂמְחָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ז

וְהַשֵּׁנִי מֵאוֹתוֹ הַמִּין אֵינוֹ מֵבִיא. הַקּוֹנֶה אֶת הַשָּׂדֶה אֵינוֹ מֵבִיא בִּכּוּרִים מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה מֵאוֹתוֹ הַמִּין שֶׁהֵבִיא הַמּוֹכֵר, דִּכְתִיב (שם) הִגַּדְתִּי הַיּוֹם, פַּעַם אַחַת מַגִּיד וְאֵינוֹ מַגִּיד שְׁתֵּי פְּעָמִים:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף מֵאוֹתוֹ הַמִּין מֵבִיא וְקוֹרֵא. דְּהָא דְּאָמְרָן פַּעַם אַחַת מַגִּיד וְאֵינוֹ מַגִּיד שְׁתֵּי פְּעָמִים, הַנֵּי מִילֵּי בְּאָדָם אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנֵי בְנֵי אָדָם מַגִּיד וְחוֹזֵר וּמַגִּיד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ח

נָמַקוּ. נִרְקְבוּ וְנִמַּסּוּ, כְּמוֹ אִתָּם יִמָּקוּ (ויקרא כו):

נִבְזְזוּ. נִגְזְלוּ מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ בָּזַזְנוּ לָנוּ (דברים ב):

אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם חֹמֶשׁ. זֶר שֶׁאָכְלָן אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ. וְהַהוּא מַתְנִיתִין יְחִידָאָה הִיא וְאֵינָהּ הֲלָכָה, אֶלָּא הֲלָכָה שֶׁחַיָּבִים עֲלֵיהֶם חֹמֶשׁ:

נִטְמְאוּ בָעֲזָרָה נוֹפֵץ וְאֵינוֹ קוֹרֵא. גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר מְנַעֵר וּמֵרִיק הַסַּל מִן הַפֵּרוֹת כֵּיוָן שֶׁנִּטְמְאוּ, וְהַסַּל נִתָּן לַכֹּהֲנִים דִּכְתִיב (שם כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ, פְּעָמִים שֶׁאֵין הַכֹּהֵן לוֹקֵחַ אֶלָּא הַטֶּנָא. וְאֵינוֹ חַיָּב לְהָבִיא בִּכּוּרִים אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, דְּכֵיוָן שֶׁבָּאוּ לְהַר הַבַּיִת לֹא מִתְחַיֵּב תּוּ בְּאַחֲרָיוּתָן:

משנה ט

הֲרֵי שֶׁהֵבִיא מִמִּין אֶחָד וְקָרָא. לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר לְעֵיל מַגִּיד וְחוֹזֵר וּמַגִּיד, קָא מַשְׁמַע לָן דְּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה דְּאָדָם אֶחָד אֵינוֹ מַגִּיד וְחוֹזֵר וּמַגִּיד:

משנה י

הָכִי גְּרִסִינַן **מִפֵּרוֹת שֶׁבֶּהָרִים וּמִתְּמָרוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים וּמִזֵּיתֵי שֶׁמֶן מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שֶׁאֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ**. וְהָכִי פֵּרוּשׁוֹ, פֵּרוֹת שֶׁבֶּהָרִים הֵם מֻטְעָמִים יוֹתֵר מִפֵּרוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים, הִלְכָּךְ מְבִיאִים בִּכּוּרִים מִפֵּרוֹת

שֶׁבָּהָרִים. אֲבָל הַתְּמָרִים הֵם הֶפֵךְ זֶה, שֶׁהַתְּמָרִים שֶׁבָּעֲמָקִים הֵם יוֹתֵר מְלֵאִים מִדְּבַשׁ, וְהַנִּרְצֶה מֵהַתְּמָרִים הוּא הַדְּבַשׁ שֶׁבָּהֶם, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה קָרְאָה לַתְּמָרִים דְּבַשׁ, הִלְכָךְ מְבִיאִין בְּכוּרִים מִתְּמָרוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים וְלֹא מִשֶּׁל הָרִים.

וּמִזֵּיתֵי שָׁמֶן. מִזֵּיתִים הָעוֹשִׂים שֶׁמֶן.

מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. מִפֵּרוֹת שֶׁל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן נַמִּי מְבִיאִים בְּכוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל קָרֵינָא בָהּ פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי. וּפְלִיג רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְאָמַר אֵין מְבִיאִין בְּכוּרִים מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי:

משנה יא

הַקּוֹנֶה שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת. בְּסָתָם, וְלֹא פֵּרֵשׁ אִם קָנָה קַרְקַע אִם לָאו:

מֵבִיא וְקוֹרֵא. דְּבְסָתָם קָנָה קַרְקַע שֶׁתַּחְתֶּיהָן וְחוּצָה לָהֶן. אֲבָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה אִילָנוֹת בְּסָתָם לֹא קָנָה קַרְקַע. וְרַבִּי מֵאִיר פָּלִיג וְאָמַר דְּאַף שְׁנֵי אִילָנוֹת נַמִּי קָנָה קַרְקַע, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

אַף בַּעֲלֵי אֲרִיסוּת וַחֲכִירוּת מְבִיאִים וְקוֹרְאִים. דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה אָרִיס וְחוֹכֵר יֵשׁ לוֹ קִנְיָן בָּאָרֶץ כְּאִלּוּ יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בָּהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ב

משנה א

הַתְּרוּמָה וְהַבִּכּוּרִים חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה. זֶר הָאוֹכְלָן בְּמֵזִיד חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, דִּכְתִיב בַּתְּרוּמָה (ויקרא כב) וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ, וּבִכּוּרִים אִקְּרוּ תְּרוּמָה, דְּאָמַר מַר וּתְרוּמַת יָדֶךָ, אֵלּוּ בִּכּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ:

וְחֻמָּשׁ. הָאוֹכְלָן שׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם קֶרֶן לַבְּעָלִים וְחֻמָּשׁ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:

וַאֲסוּרִים לְזָרִים. בְּחִנָּם הִיא שְׁנוּיָה, דְּכֵיוָן שֶׁחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִיתָה וְחֻמָּשׁ פְּשִׁיטָא שֶׁאֲסוּרִים לְזָרִים. וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר חֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, מָצִינוּ לְמֵימַר דִּתְנַן אֲסוּרִים לְזָרִים לַחֲצִי שִׁעוּר, שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין בּוֹ לֹא מִיתָה וְלֹא חֹמֶשׁ:

וְהֵן נִכְסֵי כֹהֵן. שֶׁיָּכוֹל לְמָכְרָן וְלִקַּח בָּהֶן עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה:

וְעוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה. אִם נִתְעָרְבוּ בְּמֵאָה שֶׁל חֻלִּין:

וּטְעוּנִים רְחִיצַת יָדַיִם. הַבָּא לִגַּע בָּהֶן צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו תְּחִלָּה, שֶׁסְּתָם יָדַיִם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וּבִכּוּרִים נַמִּי אִקְּרוּ תְּרוּמָה:

וְהַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ. טָמֵא שֶׁטָּבַל אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ, דִּכְתִיב (ויקרא כב) וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקָּדָשִׁים, וְהוּא הַדִּין לְבִכּוּרִים:

מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּמַּעֲשֵׂר. דִּשְׁרֵי לְזָרִים, וְאָסוּר לִקְנוֹת בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּהֵמָה טְמֵאָה וַעֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת, וּבָטֵל בְּרוֹב הֵיכָא דְּאֵין לוֹ מַתִּירִין, וְהַנּוֹגֵעַ בּוֹ אֵין טָעוּן רְחִיצַת יָדַיִם, וְאֵין צָרִיךְ הַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ, דְּאָמְרִינַן טָבַל וְעָלָה אוֹכֵל בַּמַּעֲשֵׂר:

משנה ב

הֲבָאַת מָקוֹם. לְהַעֲלוֹתָן לִירוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב (דברים יב) וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם, וְדָרְשִׁינַן תְּרוּמַת יֶדְכֶם אֵלּוּ הַבִּכּוּרִים:

וּטְעוּנִים וִדּוּי. בַּמַּעֲשֵׂר כְּתִיב (שם כו) וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, וּבַבִּכּוּרִים כְּתִיב (שם) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי. וְאַף עַל גַּב דִּתְרוּמָה נַמִּי בַּעְיָא וִדּוּי כְּדְאָמְרִינַן וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי זוֹ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, מִיהוּ מַעֲשֵׂר וּבִכּוּרִים מַעֲשֵׂר לְבַדּוֹ אוֹ בִּכּוּרִים לְבַדָּן טְעוּנִים וִדּוּי, וּתְרוּמָה אִי לֵית לֵיהּ אֶלָּא תְּרוּמָה לְבַדָּהּ אֵינוֹ טָעוּן וִדּוּי:

וַאֲסוּרִין לָאוֹנֵן. בַּמַּעֲשֵׂר כְּתִיב (שם) לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ. וּבַבִּכּוּרִים נֶאֱמַר (שם) וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב, מְלַמֵּד שֶׁאֲסוּרִים לָאוֹנֵן:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. בִּכּוּרִים לָאוֹנֵן, דִּתְרוּמָה קְרִינְהוּ רַחֲמָנָא, וּתְרוּמָה שַׁרְיָא לָאוֹנֵן:

וְחַיָּבִים בַּבְּעוּר. לְבַעֲרָן מִן הָעוֹלָם לְסוֹף שָׁלֹשׁ שָׁנִים, כְּדִכְתִיב בְּפָרָשַׁת מַעֲשֵׂר (דברים כו) בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, וּמַשְׁמַע נַמִּי בִּכּוּרִים מִדִּכְתִיב הַקֹּדֶשׁ, הַקֹּדֶשׁ הָאָמוּר לְמַעְלָה, אֵלּוּ בִּכּוּרִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ בַּפָּרָשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. בִּכּוּרִים מִן הַבְּעוּר, אֶלָּא יִנָּתְנוּ לַכֹּהֵן, דִּתְרוּמָה קְרִינְהוּ רַחֲמָנָא, וּתְרוּמָה אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָהּ מִן הָעוֹלָם:

וַאֲסוּרִים. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין אוֹסְרִים תַּעֲרֻבְתָּן בְּכָל שֶׁהוּ, וְאֵין עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה:

מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם. כְּלוֹמַר אִם נִתְעָרְבוּ הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ הַבִּכּוּרִים בְּעוֹד שֶׁהֵן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, אָז אוֹסְרִים תַּעֲרֻבְתָּן בְּכָל שֶׁהוּא מִלֶּאֱכֹל בְּתוֹרַת חֻלִּין, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, הוֹאִיל וְיָכוֹל לֶאֱכֹל הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ בִּמְקוֹמָהּ. אֲבָל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אֵינָן אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא, הוֹאִיל וְיֵשׁ טוֹרַח לְהַעֲלוֹתָן, לֹא מִקְרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין:

וְגִדּוּלֵיהֶם אֲסוּרִים. תַּעֲרֹבֶת שֶׁל מַעֲשֵׂר וּבְכוּרִים שֶׁזֵּרְעָם וְצָמְחוּ וְגָדְלוּ, אוֹתָן הַגִּדּוּלִים נַמִּי אֲסוּרִים לֶאֱכֹל בְּתוֹרַת חֻלִּין אִם זֵרְעָן וְגָדְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאוֹסְרִין תַּעֲרֹבְתָן בְּכָל שֶׁהוּא, כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלִים לֶאֱכֹל בִּמְקוֹמָם:

אַף לְזָרִים וְלַבְּהֵמָה. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבְכוּרִים שֶׁאוֹסְרִין תַּעֲרֹבְתָן בְּכָל שֶׁהוּא, וְגִדּוּלֵיהֶן נַמִּי דַּאֲסוּרִין, אַף לְזָרִים וְלַבְּהֵמָה אֲסוּרִים. אִם בְּכוּרִים הֵם אוֹסְרִין הַתַּעֲרֹבֶת לְזָרִים, וְאִם מַעֲשֵׂר הוּא אוֹסֵר [אֶת] הַתַּעֲרֹבֶת לַבְּהֵמָה, דְּלֹא תֵּימָא דַּוְקָא לְעִנְיַן לֶאֱכֹל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם הוּא דְּאוֹסְרִים בְּכָל שֶׁהוּא, דְּלְהַאי מִלְּתָא חֲשִׁיבִי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹל לֶאֱכָלָן בִּמְקוֹמָם בִּירוּשָׁלַיִם וַאֲפִלּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטְלִי, אֲבָל לֶאֱסֹר הַתַּעֲרֹבֶת לְזָרִים וְלִבְהֵמָה דְּאִסּוּר זָרוּת וּבְהֵמָה אֵין לוֹ מַתִּירִין, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דְּלֹא יַאסְרוּ תַּעֲרֹבְתָן בְּכָל שֶׁהוּא, קָמַשְׁמַע לָן דְּכֵיוָן דְּחָל עַל הַתַּעֲרֹבֶת שֵׁם בְּכוּרִים וּמַעֲשֵׂר לֶאֱסֹר לֶאֱכָלָן חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, חָל נַמִּי לְעִנְיַן זֶה לֶאֱסֹר לֶאֱכֹל לְזָרִים אִם הֵן בְּכוּרִים, אוֹ לַבְּהֵמָה אִם הוּא מַעֲשֵׂר:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. אַגַּדּוּלֵיהֶן בִּלְבָד קָאֵי, דְּסָבַר כְּבָר בְּטֵלִים הֵם, אֲבָל בַּתַּעֲרֹבֶת עַצְמָהּ מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכֻלָּהּ מַתְנִיתִין:

מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתְּרוּמָה. שֶׁכָּל הַדִּינִים הַלָּלוּ אֵין נוֹהֲגִים בַּתְּרוּמָה:

משנה ג

אוֹסְרִין אֶת הַגֹּרֶן. אִסּוּר לֶאֱכֹל מִתְּבוּאָה שֶׁבַּגֹּרֶן עַד שֶׁיְּפָרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אֲבָל בִּכּוּרִים אֵינָן אוֹסְרִין:

וְיֵשׁ לָהֶן שִׁעוּר. תְּרוּמָה יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר מִדְּרַבָּנָן אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, אֲבָל בִּכּוּרִים אֵין לָהֶם שִׁעוּר אֲפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן:

וְנוֹהֲגִים בְּכָל הַפֵּרוֹת. מִדְּרַבָּנָן, וּבִכּוּרִים אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין:

בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. וּבִכּוּרִים אֵינָן אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת בִּלְבָד, דִּכְתִיב בֵּהּ (דברים כו) וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ, אִם אֵין מִזְבֵּחַ אֵין בִּכּוּרִים:

וּבַאֲרִיסוּת וּבַחֲכִירוּת וְכוּ'. מְפֹרָשׁ לְעֵיל בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא, וּבִכּוּרִים אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִמִּי שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ מִן הַדִּין דִּכְתִיב (שמות כג) בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ:

משנה ד

נִקְנִים בְּמָחֳבָר לַקַּרְקַע. דִּכְתִיב (במדבר יח) בִּכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם, בְּשָׁעָה שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים בְּאַרְצָם בִּכּוּרִים הֵם, וְהָכִי תְּנַן לְקַמָּן יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְכוּ' קוֹשְׁרוֹ בְּגֶמִי וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים:

וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שָׂדֵהוּ בִּכּוּרִים. דִּכְתִיב בִּכּוּרֵי כָּל, מֵרֹאשִׁית כָּל:

וּטְעוּנִים קְרָבָן. נֶאֱמַר בַּבִּכּוּרִים שִׂמְחָה, וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דברים כז) וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ, מַה לְּהַלָּן שְׁלָמִים אַף כָּאן שְׁלָמִים:

וְשִׁיר. נֶאֱמַר כָּאן בְּכָל הַטּוֹב, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (יחזקאל לג) כְּשִׁיר עֲגָבִים יְפֵה קוֹל וּמֵטִב נָגֵן:

וּתְנוּפָה. כְּתִיב הָכָא וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ, וּכְתִיב הָתָם (ויקרא ז) יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי ה', מַה לְּהַלָּן תְּנוּפָה אַף כָּאן תְּנוּפָה:

וְלִינָה. שֶׁיְּלִין בִּירוּשָׁלַיִם כָּל הַלַּיְלָה שֶׁל אַחַר הַיּוֹם שֶׁהֵבִיא הַבִּכּוּרִים, דִּכְתִיב (דברים טז) וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאׇהָלֶיךָ, הָא כָּל פּוֹנוֹת לֹא יִהְיוּ אֶלָּא בַּבֹּקֶר:

משנה ה

נִטָּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. דְּהָא דְּאֵין תְּרוּמָה נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּבָעִינַן מֻקָּף וְחָיְשִׁינַן דִּלְמָא לֹא מַקִּיף דְּמִסְתָּפֵי דִּלְמָא נָגַע הַטָּהוֹר בַּטָּמֵא. וְהַאי טַעֲמָא לֵיכָּא לְמֵימַר הָכָא, דְּהָא נִתְרָמֶת שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף:

וְיֵשׁ לָהּ שִׁעוּר כַּתְּרוּמָה. שֶׁהַתְּרוּמָה נָתְנוּ בָהּ חֲכָמִים שִׁעוּר, תְּרֵי מִמְּאָה:

משנה ו

שָׁוֶה לְאִילָן. דְּאִזְלִינַן בָּתַר חֲנָטָה, וּמוֹנִין לוֹ שְׁלֹשׁ לָעֲרִלָה מִשְּׁעַת חֲנָטָה. וְכֵן לָרְבָעִי וְכֵן לַשְּׁבִיעִית, דְּאִם נֶחְנַט בַּשִּׁשִּׁית וְנִגְמַר בַּשְּׁבִיעִית מֻתָּר, וּמִכָּל מָקוֹם פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, דְּלִעְנְיַן מַעֲשֵׂר אָזְלִינַן בָּתַר לְקִיטָה כְּדִין יָרָק, וְכֵיוָן דְּנִלְקַט בַּשְּׁבִיעִית פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר:

משנה ז

דַּם מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם. הַיְנוּ דַּם הָאָדָם, כְּמוֹ דַּם חֲלָלִין:

לְהֶכְשֵׁר. לְהַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּמוֹ דַּם בְּהֵמָה דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברים יב) עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם:

וְדַם הַשֶּׁרֶץ. כְּלוֹמַר וְשָׁוֶה דַּם מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם לְדַם הַשֶּׁרֶץ, שֶׁאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם דָּם. וְדַוְקָא כְּשֶׁהִתִּירוּ בּוֹ מִשּׁוּם דָּם אֵין חַיָּבִין עַל דַּם הַשֶּׁרֶץ, אֲבָל אִם הִתִּירוּ בּוֹ מִשּׁוּם שֶׁרֶץ לוֹקֶה, שֶׁדַּם הַשֶּׁרֶץ כִּבְשָׂרוֹ הוּא:

משנה ח

כּוּי. נֶחְלְקוּ בּוֹ חֲכְמֵי יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא אֵיל הַבָּר, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא תַּיִשׁ הַבָּא עַל הַצְּבִיָּה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא. וְלֹא הִכְרִיעוּ בָהּ חֲכָמִים אִם חַיָּה הִיא אִם בְּהֵמָה:

משנה ט

טָעוּן כִּסּוּי בְּדַם חַיָּה. לְחֻמְרָא, וְאֵין מְבָרְכִין עַל כִּסּוּיוֹ, כֵּיוָן דְּסָפֵק הוּא:

וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. לְפִי שֶׁאָסוּר לְכַסּוֹת אֶת דָּמוֹ, וְאַף עַל גַּב דְּאֵפֶר כִּירָה מוּכָן הוּא, מוּכָן לְוַדַּאי וְאֵינוֹ מוּכָן לְסָפֵק:

בְּטֻמְאַת נְבֵלָה כַּחַיָּה. דְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה טָהוֹר הוּא, כִּדְיָלְפִינַן מִן וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה (ויקרא ז), וּמִשּׁוּם דִּסְפֵק בְּהֵמָה הוּא וְחֶלְבּוֹ טָהוֹר, סְפֵק חַיָּה וְחֶלְבּוֹ טָמֵא, לְפִיכָךְ טֻמְאָתוֹ סָפֵק:

וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר. שֶׁמָּא חַיָּה הוּא, וְרַחֲמָנָא אָמַר (שמות לד) וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה, וְהַאי סָפֵק שֶׂה סָפֵק צְבִי:

משנה י

חֶלְבּוֹ אָסוּר כְּחֵלֶב בְּהֵמָה. כְּחֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז:

וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהָבִיא חַטָּאת עַל שִׁגְגָתוֹ. וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו:

וְאֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם. דְּשֶׁמָּא בְּהֵמָה הוּא, וְאֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה לְבִשַּׂר תַּאֲוָה מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר, [אֶלָּא] שְׁלָמִים:

וְחַיָּב בִּזְרוֹעַ וּבִלְחָיַיִם וּבְקֵבָה. דְּמָרְבִינַן לְהוּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (דברים יח) אִם שֶׂה, לְרִבּוֹת אֶת הַכּוֹי:

שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. דְּאָמַר לֵיהּ בַּעַל הַבְּהֵמָה לַכֹּהֵן, אֵיתֵי רְאָיָה דְּמִין בְּהֵמָה הוּא, וּשְׁקֹל. וַהֲלָכָה כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר:

משנה יא

לֹא כָתַב לוֹ אֶת הַכּוֹי. אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ שְׁנֵיהֶם, לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ אֶלָּא עַל וַדַּאי בְּהֵמָה אוֹ וַדַּאי חַיָּה. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שֶׁאִם כָּתַב לוֹ בְּהֶמְתּוֹ לְבַד לֹא קָנָה אֶת הַכּוֹי, דְּאָמְרִינַן לֵיהּ אֵיתֵי רְאָיָה דִּבְהֵמָה הוּא, וְאִם כָּתַב לוֹ חַיָּתוֹ לְבַד אָמְרִינַן לֵיהּ אֵיתֵי רְאָיָה דְּחַיָּה הוּא. נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁאִם כָּתַב לוֹ שְׁנֵיהֶן, קָנָה מִמָּה נַפְשָׁךְ:

אִם אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה אוֹ בְהֵמָה. בֵּין שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה בֵּין שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה בְּהֵמָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר, דִּסְפֵק אִסּוּרָא לְחֻמְרָא. וַאֲפִלּוּ אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה אוֹ שֶׁזֶּה אֵינוֹ לֹא חַיָּה וְלֹא בְהֵמָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר מִסָּפֵק:

פרק ג

משנה א

כֵּיצַד מַפְרִישִׁין. שֶׁבִּכְרָה. וַאֲפִלּוּ לֹא נִגְמַר הַפְּרִי, דִּכְתִיב (דברים כו) הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי, בְּשָׁעָה הֲבָאָה הוּא פְּרִי, אֲבָל בְּשָׁעַת הַפְּרָשָׁה אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה פְּרִי, אֶלָּא אֲפִלּוּ בֹּסֶר, וַאֲפִלּוּ פַּגִּין:

הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים. וְאֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת עוֹד שָׁם אַחַר לְקִיטָתָן:

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא שָׁם. דְּדָרַשׁ וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה, מַה בִּשְׁעַת הֲבָאָה פְּרִי, אַף בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה פְּרִי, דִּבְשְׁעַת קְרִיאַת שֵׁם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַפֵּרוֹת בְּתָלוּשׁ כְּמוֹ בִשְׁעַת הֲבָאָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ב

כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁבַּמַּעֲמָד. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מַעֲמָדוֹת הָיוּ בְיִשְׂרָאֵל, כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים מִשְׁמְרוֹת כְּהֻנָּה, וְאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד יִשְׂרְאֵלִים הָיוּ, שְׁלוּחִים מִכָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן עִם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר, כָּל אֶחָד בַּשַּׁבָּת הַקָּבוּעַ לוֹ, וְהֵן נִקְרָאִים אַנְשֵׁי מַעֲמָד:

מִתְכַּנְּסוֹת לְעִירוֹ. שֶׁל רֹאשׁ הַמַּעֲמָד, וְלֹא הָיוּ מְבִיאִין בִּכּוּרֵיהֶם כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִשּׁוּם דִּבָּרב עִם הַדְּרַת מֶלֶךְ:

וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִים לַבָּתִּים. מִפְּנֵי אֹהֶל הַטֻּמְאָה:

וְלַמַּשְׁכִּים. בַּבֹּקֶר כְּשֶׁהֵם מַשְׁכִּימִים:

הַמְמֻנֶּה. רֹאשׁ הַמַּעֲמָד:

קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן. וּבַדֶּרֶךְ הָיוּ אוֹמְרִים שָׂמַחְתִּי בְאֹמְרִים לִי בֵּית ה' נֵלֵךְ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ אוֹמְרִים עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָיִם. בְּהַר הַבַּיִת הָיוּ אוֹמְרִים הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ. בָּעֲזָרָה הָיוּ אוֹמְרִים כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ:

משנה ג

תְּאֵנִים וַעֲנָבִים. כְּשֶׁהֵם לַחִים:

וְהָרִמּוֹנִים. מִיָּרוּשָׁלַיִם, וְאֵין בְּכוּרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם כָּל כָּךְ:

מְבִיאִין גְּרוֹגָרוֹת וְצִמּוּקִים. תְּאֵנִים וַעֲנָבִים יְבֵשִׁים:

הַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם. וּמַקְרִיבִין אוֹתוֹ שְׁלֵמִים:

וַעֲטָרָה שֶׁל זַיִת בְּרֹאשׁוֹ. אֵית דְּאָמְרֵי לְפִי שֶׁהוּא קָרוֹב לְאֶרֶץ יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר אִילָנוֹת שֶׁבִּשְׁבִעַת הַמִּינִים, דִּכְתִיב (דברים ח) אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן. וְאֵית דְּאָמְרֵי לְפִי שֶׁאֵין בְּכָל שְׁאָר אִילָנוֹת שֶׁל שִׁבְעַת הַמִּינִים אִילָן יָפֶה וְעֶלֶהוּ רַעֲנָן כְּמוֹ הַזַּיִת:

וְעִטְּרוּ אֶת בִּכּוּרֵיהֶם. וְכֵיצַד מְעַטְּרִים, מִי שֶׁהָיוּ בִכּוּרָיו גְּרוֹגָרוֹת מְעַטְּרָן בִּתְאֵנִים לַחִים, מִי שֶׁהָיוּ בִכּוּרָיו צִמּוּקִים מְעַטְּרָן בַּעֲנָבִים לַחִים, וְאִם מְבִיאִים עֲנָבִים הָיָה מַרְאֶה הַטּוֹבִים וְהַיָּפִים שֶׁבְּכֻלָּם מִלְמַעְלָה:

הַפַּחוֹת. סְגָנֵי כְהֻנָּה:

וְהַגִּזְבָּרִים. הַמְמֻנִּים עַל הַהֶקְדֵּשׁ:

וּלְפִי כְּבוֹד הַנִּכְנָסִים. לְפִי רֹב הַנִּכְנָסִים הָיוּ יוֹצְאִים, אִם מְרֻבִּים מְרֻבִּים וְאִם מֻעָטִים מֻעָטִים:

וְכָל בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים מִפְּנֵיהֶם. אַף עַל גַּב דְּאֵין בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת חַיָּבִין לַעֲמֹד מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסְקִים בְּמְלַאכְתָּם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ מִמְּלַאכְתָּם, מִכָּל מָקוֹם הָיוּ חַיָּבִים לַעֲמֹד מִפְּנֵי מְבִיאֵי בִכּוּרִים, דַּחֲבִיבָה מִצְוָה בִּשְׁעָתָהּ. וּמִטַּעַם זֶה עוֹמְדִים מִפְּנֵי נוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה שֶׁהַמֵּת בָּהּ, וּמִפְּנֵי נוֹשְׂאֵי הַתִּינוֹק לִבְרִית מִילָה:

משנה ד

הֶחָלִיל. מִין כְּלִי זֶמֶר וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק:

הָיָה נוֹטֵל הַסַּל עַל כְּתֵפוֹ. לְפִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִתְּנוֹ מִיָּדוֹ לְיַד כֹּהֵן, דִּכְתִיב (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ:

משנה ה

הַגּוֹזָלוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַסְּלִים. שֶׁהָיוּ תּוֹלִים מֵאֲחוֹרֵי הַסַּלִּים שֶׁל בִּכּוּרִים תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנִים, וְלֹא עַל גַּבֵּי הַסְּלִים מַמָּשׁ, שֶׁלֹּא יִטַּנְפוּם. וְהֵן קְרֵבִין עוֹלוֹת:

וּמַה שֶּׁבְּיָדָם. רַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ הַגּוֹזָלוֹת שֶׁהֵבִיאוּ בְּיָדָם, שֶׁלֹּא תְּלָאוּם אֲחוֹרֵי הַסַּלִּים. וְלִי נִרְאֶה וּמַה שֶּׁבְּיָדָם, הַבִּכּוּרִים שֶׁהֵבִיאוּ בְּיָדָם:

משנה ו

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׂפְתוֹתָיו וְכֹהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו. מִכָּאן מַשְׁמַע שֶׁהַסַּל הָיָה עַל יָדוֹ שֶׁל כֹּהֵן, אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים אוֹחֲזִים הַסַּל בְּשִׂפְתוֹתָיו לְמַעְלָה בִּשְׁעַת הַתְנוּפָה, וְשֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כֹּהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵנִיף:

בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ. בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית:

וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא. מִכָּאן מַשְׁמַע שֶׁלֹּא הָיָה מֵנִיף כִּי אִם תְּנוּפָה אַחַת בִּשְׁעַת הַקְרִיאָה בִּלְבָד. וְתַנָּא דְּסִפְרֵי מַצְרִיךְ שְׁתֵּי תְנוּפוֹת, אַחַת בִּשְׁעַת הַקְרִיאָה, דִּכְתִיב (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ, וְגָמְרִינַן יָד יָד מִיָּדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי ה' (ויקרא ז), מַה לְּהַלָּן תְּנוּפָה אַף כָּאן תְּנוּפָה, וְהַשֵּׁנִית לְאַחַר שֶׁהִשְׁלִים הַקְרִיאָה, דִּלְאַחַר הַקְרִיאָה כְּתִיב וְהִנַּחְתּוֹ, לְשׁוֹן לֵךְ נְחֵה אֶת הָעָם (שמות לב), דְּהַיְנוּ תְּנוּפָה שֶׁמּוֹלִיךְ וּמֵבִיא, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד:

משנה ז

נִמְנָעוּ מִלְּהָבִיא. מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת:

הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַקְרִין. וְאִסְמְכוּהָ אַקְרָא דִּכְתִיב (דברים כו) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ, וְאֵין עֲנִיָּה אֶלָּא מִפִּי אַחֵר:

משנה ח

בִּקְלָתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב. קִפּוֹת מְצֻפּוֹת כֶּסֶף וְזָהָב:
הַסַּלִּים וְהַבְּכוּרִים נְתָנִים לַכֹּהֲנִים. סַלֵּי עֲנִיִּים נִתָּנִים לַכֹּהֲנִים, וּקְלָתוֹת שֶׁל עֲשִׁירִים מַחֲזִירִים לָהֶן, מִכָּאן אָמְרוּ בָּתַר עַנְיָא אַזְלָא עָנְיוּתָא:

משנה ט

מְעַטְּרִים אֶת הַבְּכוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. מַקִּיפִים אֶת הַסַּלִּים שֶׁבְּכוּרִים בָּהֶם מִפֵּרוֹת נָאִים וּמְשֻׁבָּחִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, כְּגוֹן פְּרִישׁ וְאֶתְרוֹג וְכַיּוֹצֵא בָהֶן, וְהוּא הַדִּין שֶׁיְּכוֹלִין לְעַטֵּר מִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ:
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵין מְעַטְּרִין הַבְּכוּרִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. מִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בָּאָרֶץ שֶׁחַיָּבִים בַּבִּכּוּרִים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה י

הַבְּכוּרִים. עִקַּר הַבִּכּוּרִים, תְּאֵנָה שֶׁבִּכְּרָה אוֹ אֶשְׁכּוֹל שֶׁבִּכֵּר:
תּוֹסֶפֶת הַבְּכוּרִים. בְּשָׁעַת לְקִיטַת הַבִּכּוּרִים מוֹסִיף עֲלֵיהֶם מִשְּׁאָר תְּאֵנִים אוֹ מִשְּׁאָר עֲנָבִים:
עִטּוּר. הַפֵּרוֹת הַנָּאִים שֶׁמַּקִּיף סְבִיבוֹת הַסַּל לְהַדּוּר מִצְוָה:
מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. מְעַטֵּר הַסַּל שֶׁל בִּכּוּרֵי עֲנָבִים בִּתְאֵנִים, וְשֶׁל בִּכּוּרֵי תְאֵנִים בַּעֲנָבִים, וַאֲפִלּוּ בְּפֵרוֹת שֶׁאֵינָם מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים לְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּסָבִירָא לֵיהּ כָּךְ לְעֵיל:
וּפְטוּרִים מִן הַדְּמַאי. אִם לְקָחָן הַכֹּהֵן מֵעִם הָאָרֶץ שֶׁהֵבִיא בִּכּוּרִים:

משנה יא

וְאִם אֵינָהּ בָּאָה מִן הָאָרֶץ. כְּגוֹן שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסֶפֶת מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן, דִּתְנַן לְעֵיל שֶׁמְּבִיאִים מִשָּׁם בִּכּוּרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ. אִי נַמִי מַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּאָמַר לְעֵיל מְעַטְּרִים אֶת הַבְּכוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, וְהוּא הַדִּין מִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְכִי הֵיכִי דְּאִלְּיבֵיהּ מְעַטְּרִים בְּפֵרוֹת חוּץ לָאָרֶץ, הָכִי נַמִי הַתּוֹסֶפֶת בָּאָה מִפֵּרוֹת חוּץ לָאָרֶץ. וְקָא מַשְׁמַע לָן הָכָא שֶׁהַתּוֹסֶפֶת שֶׁאֵינָהּ מִן הָאָרֶץ אֵינָהּ כַּבִּכּוּרִים:

משנה יב

כְּסֵפֶר תּוֹרָה. כְּלוֹמַר וְסֵפֶר תּוֹרָה נַמִּי הֲוֵי כְּמוֹ בִּכּוּרִים לְדִין זֶה דְּבַעַל חוֹב נוֹטֵל בְּחוֹבוֹ וְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, וְסֵפֶר תּוֹרָה, וּמֻתָּר לִקְנוֹת בָּהֶם סֵפֶר תּוֹרָה. וְאַף עַל גַּב דְּתְנָא בְּהֶמָה טְמֵאָה, אִצְטָרִיךְ לְמִתְנֵי סֵפֶר תּוֹרָה, דְּלֹא תֵּימָא כָּל הַנֵּי נְהֵי דְּלֹא חָזוּ לַאֲכִילָה חָזוּ לְשָׂכָר שֶׁיִּבָּא לִידֵי אֲכִילָה, אֲבָל סֵפֶר תּוֹרָה דְּלֹא חָזֵי לְשָׂכָר שֶׁיִּבָּא לִידֵי אֲכִילָה, לְפִי שֶׁאֵין מוֹכְרִין סֵפֶר תּוֹרָה, אֵימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן:

אֵין נוֹתְנִים אֶלָּא לְחָבֵר בְּטוֹבָה. אֵין הַכֹּהֵן יָכוֹל לִתֵּן הַבִּכּוּרִים אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר שֶׁאוֹכֵל חֻלִּיו בְּטָהֳרָה, וְנוֹתֵן אוֹתָם לוֹ בְּטוֹבָה בְּתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לִקְנוֹת בָּהֶן דָּבָר, וְאַף לֹא לִתְּנָן לְכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ חָבֵר, דְּכֵיוָן שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן עֲבוֹדָה חֵישִׁינַן דִּלְמָא לֹא מִזְדַּהֵר בְּהוּ:

נוֹתְנִים אוֹתָם לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר. וּבֵין חָבֵר וּבֵין שֶׁאֵינוֹ חָבֵר מְחַלְּקִין אוֹתָם בֵּינֵיהֶם:

כְּקֻדְשֵׁי מִקְדָּשׁ. כִּשְׁאָר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶם עֲבוֹדָה, הוֹאִיל וּמַכְנִיסִים אוֹתָם לָעֲזָרָה מִזְדַּהֲרֵי בְּהוּ וְלֹא אָתוּ לְמֵכְלִינְהוּ בְּטֻמְאָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ד

משנה א

פָּרָק זֶה רַבּוֹ כְּכֻלּוֹ שָׁנוּי בַּתּוֹסָפְתָּא. וְזוֹ הִיא נֻסְחַת הַגְּרַ"א מְוִילְנָא זַצַ"ל (עם הוספות), עִם פֵּרוּשׁ.

משנה ב

מְטַמֵּא בְּלֹבֶן. שֶׁהָאִישׁ מְטַמֵּא בִּלֹבֶן כִּדְאִיתָא בְּזָבִים (פרק ב משנה א):

וּמִתְעַטֵּף כָּאֲנָשִׁים. שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ שִׂמְלַת אִשָּׁה:

אֲבָל לֹא נָשָׁא. מִשּׁוּם דְּהַבָּא עָלָיו כְּבָא עַל הַזָּכָר (יבמות פרק ח משנה ו):

וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו בְּדָם טֹהַר כָּאֲנָשִׁים. כְּזָכָר, וְלִבְסוֹף אַרְבָּעִים לְלֵדָתוֹ דָּמָהּ טָמֵא:

וְאֵינוֹ נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת. בִּנְכָסִים מֻעָטִים, כִּדְתָנַן (בבא בתרא פרק ט) בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מֻעָטִים הַבָּנוֹת דּוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַבָּנִים:

וְחַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת כָּאֲנָשִׁים. אֲפִלּוּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא שֶׁהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת, הוּא חַיָּב:

משנה ג

מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. דְּדָם כְּתִיב בְּאִשָּׁה (ויקרא טו), וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם. וְחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּמִים טְמֵאִים בְּאִשָּׁה:

וְאֵינוֹ חוֹלֵק. בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּים הַבָּנִים דּוֹחִים [אוֹתוֹ] אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת (ועין תוספות יום טוב בבא בתרא פרק ט משנה ב):

וְאֵינוֹ אוֹכֵל. הַיְנוּ חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וּמְנָחוֹת, דִּבְכֻלְּהוּ כְּתִיב (ויקרא ו) כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה:

וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו בְּדָם טָמֵא. שִׁבּוּעִים, כְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה:

וְאִם נִבְעַל בַּעֲבֵרָה. שֶׁבָּא עָלָיו אֶחָד מִקְּרוֹבָיו, אוֹ מִפְּסוּלֵי כְהֻנָּה, שֶׁאִם הָיְתָה נְקֵבָה הָיְתָה נִפְסֶלֶת מִן הַתְּרוּמָה, אַף הָאַנְדְּרוֹגִינוֹס נִפְסָל, אַף עַל פִּי שֶׁהַזָּכָר שֶׁנִּבְעַל לֹא נִפְסַל כִּדְאִיתָא בִּבְכוֹרוֹת (פרק ז משנה ז). וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, אֲפִלּוּ נִבְעַל מִכָּל אָדָם נִפְסַל מִתְּרוּמָה, מִשּׁוּם

דְּבִיאָתוֹ בַּעֲבֵרָה, וְיֵשׁ לְגַמְגֵּם, דַּהֲוֵי תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי, אִם אַתָּה מְחַשְּׁבוֹ כְּזָכָר אֵינוֹ נִפְסָל בְּבִיאַת עֲבֵרָה אֲפִלּוּ מִן הַכְּהֻנָּה, וְאִם אַתָּה מְחַשְּׁבוֹ כִּנְקֵבָה אֵינָהּ נִפְסֶלֶת כִּי אִם בְּבִיאַת הַפְּסוּלִים אוֹ בְּבִיאַת אֶחָד מִקְּרוֹבִים שֶׁהִיא עֶרְוָה:

משנה ד

וְנוֹחֵל לְכָל הַנַּחֲלוֹת. אִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא, יוֹרֵשׁ הַכֹּל, דְּלֹא תֵּימָא בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא וְלָאו בַּר יְרֻשָּׁה הוּא, קָא מַשְׁמַע לָן (בבא בתרא שם):

משנה ה

אֵין שׁוֹרְפִין תְּרוּמָה וְכוּ'. אִם רָאָה לְבֶן לְבַד אוֹ אֹדֶם לְבַד, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי סָפֵק, כְּדִתְנַן בְּמַסֶּכֶת זָבִים (פרק ב משנה א). אֲבָל אִם רָאָה לְבֶן וְאֹדֶם כְּאַחַת, שׁוֹרְפִין, שֶׁהוּא טָמֵא מִמַּה נַּפְשָׁךְ. עַיֵּן בְּנִדָּה (דף כח):

וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ. אֲפִלּוּ רָאָה לְבֶן וְאֹדֶם כְּאַחַת, מִשּׁוּם דִּכְתִיב (במדבר ה) מִזָּכָר וְעַד נְקֵבָה, זָכָר וַדַּאי וּנְקֵבָה וַדַּאִית:

וְאֵינוֹ נִמְכָּר בְּעֶבֶד עִבְרִי וְכוּ'. מִשּׁוּם דַּהֲוֵי סָפֵק נְקֵבָה, וּכְתִיב (שמות כב) וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ, וְלֹא בִּגְנֵבָתָהּ (סוטה פרק ג משנה ח):

וְלֹא כַנָּשִׁים. שֶׁאָב מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה לְאַמָּה, וְהָאַנְדְּרוֹגִינוֹס סָפֵק זָכָר, וְאֵין אָב מוֹכֵר אֶת בְּנוֹ לְעֶבֶד:

וְאֵינוֹ נֶעֱרָךְ. דְּזָכָר וּנְקֵבָה אֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת עֲרָכִים (ויקרא כז), שֶׁיְּהֵא זָכָר וַדַּאי אוֹ נְקֵבָה וַדַּאִית:

אֲבָל טֻמְטוּם וְכוּ'. וּבַתּוֹסְפְתָּא הַגִּרְסָא, אֲבָל טֻמְטוּם אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא אוֹ סָפֵק אִישׁ אוֹ סָפֵק אִשָּׁה: